

Kannano geografija

Kannano geografija. Istorija turi dvi akis: įvykių vietą – geografiją ir įvykių datą – chronologiją. Svarbu turėti prieš akis Kanaano krašto, arba Palestinos, geografinį veidą.¹ Įspūdingiausias yra vidurio aukštumos – kalnai – tarp gilaus Jordano upės plyšio ir smėlėto Viduržemio pajūrio. Žemėlapyje aukštumos atrodo lyg Palestinos stuburkaulis. Vidurio aukštumas prie šiaurės Karmelio skersai perkerta Jezreelio, arba Esdraelono lyguma², kuri lėtai nuslenka į Jordano slėnį. Senovėje pagrindinis kelias iš Egipto į Mesopotamiją ėjo palei pajūrį, sukosi į rytų pusę per Jezreelio lygumą ir iš čia – šiaurėn Damasko link. Kelio vardas buvo via Maris – Jūros kelias. Jis buvo labai svarbus parankus prekybai ir imperijų užmačioms. Pakelėje buvo virtinė miestų su tvirtovėmis. Svarbiausias jų – Megidas (Megiddo) prie kalnų perėjos iš pietinės pajūrio lygumos į Jezreelio slėnį. Daug lemiamų mūšių – senovėje ir mūsų amžiuje – įvyko šioje perėjoje iš pajūrio į derlingą lygumą.

Kaip matėme, izraeliečiai pasiekė „Moabo lygumas“ – žemumas Jordano slėnio rytinėje pašonėje, prieš Jericho miestą. Jordano slėnis yra dalis gilaus geologinio plyšio Žemėje. Jis prasideda Sirijoje tarp Libano ir Antilibano kalnynų, pasiekia žemiausią Žemės vietą Negyvojoje jūroje, – -394 m žemiau jūros lygio su 400 m gelmėmis, – tęsiasi per Arabos slėnį į Afrikos žemyną. Pati Jordano upė, gimusi iš šaltinių snieguotojo Hermono kalno papėdėje, lyg žalias žaltys skubiai raitosi į Galilėjos jūrą, o iš čia ieško ramybės Negyvojoje jūroje. Negyvoji jūra yra Mirties jūra. Jos druskingumo nepakelia joks vandens gyvūnėlis (27 % druskų vandenyje!). Tarp Hermono kalno ir Negyvosios jūros Jordano slėnyje sklinda vešli augmenija. Tik karščiai vasaros metu užgožia žmogų. O tingūs, sijonuoti čiabuviai, sėdėdami palmių paunksnėje, su gailiu šypsniu lydi iš aukštumų atklydusius pakeleivius. Nenuostabu, kad izraeliečiai nenorėjo gaisuoti Jordano slėnyje, bet veržėsi į vėsius Kanaano aukštumas – toliau į vakarus nuo Jordano upės slėnio.

Kanaano aukštumas – kalnus galima dalyti į tris sritis. Pačioje šiaurėje, virš Jezreelio lygumos yra Galilėjos kalnai; žemiau Jezreelio lygumos – Samarijos, arba Efraimo, kalnagūbriai su senuoju Šechemu Garizmo ir Ebalio viršūnių papėdėje. Šechemas kadaise saugojo šių dviejų kalnų perėją. Visai pietuose, nors jokio slėnio neatskiriami, yra Judėjos kalnai. Jie palengva pasiduoda Negebo dykumai. Šis kalnuotasis Kanaano stuburkaulis, nuo iškilus Hermono iki šiurkščių Judėjos dykynių, buvo izraeliečių Pažado Žemė. Jozuės vedami, jie veržėsi per Jordano slėnį į vakarus.

A. Rubšys. Raktas į Senąjį Testamentą. I d. Vilnius: Katalikų pasaulis, 1995, p. 269-271.

¹ Žodis *Palestina* kilo iš *palištim* – filistinai (1 Sam 4, 1). Filistinai gi buvo vieta iš Jūros tautų, kurios XII prieškristinio amžiaus pradžioje ėmė veržtis į derlingesnes Finikijos, Kanaano ir Egipto pajūrio lygumas. Būdami karingi ir turėdami geležies kardus, jie kone užgožė kanaaniečius ir izraeliečius. Hebraiškasis Pažado Žemės vardas yra Kanaanas (žr. Pr 12, 4–7; Įst 9, 28). Žr. G. G. McGown, „Geography of Palestine“, veikale *The Interpreter's Dictionary of the Bible*, III, p. 629–639; taip pat D. Baly, *The Geography of Palestine* (New York, NY: Harper & Row, ²1974); H. L. Grollenberg, *Atlas of the Bible* (New York, NY: Nelson, 1956), p. 11–16; H. T. Frank, *Discovering the Biblical World* (New York, NY: Harper & Row, 1975), p. 65–74.

² Vardas Jezreel buvo perrašytas su iškraipymu į graikiškojo Senojo Testamento – Sepuagintos vertimą – Esdraelon.